

EESTI FRASEOLOGISMIDE
ELEKTROONILISE ALUSSÕNASTIKU
LOOMINE
2008-2010

Katre Õim

EESTI KEELE KEELETEHNOLOOGILINE TUGI
2010

PROJEKTI EESMÄRK

- toota eesti fraseologismide mõisteline alussõnastik elektroonsel kujul, milles on
- eri mõistetega seonduvad fraseologismid koondatud mõistartiklitesse
 - teave fraseologismide morfosüntaktilise struktuuri ja kasutuse kohta

PROJEKTI PÕHITÄITJAD JA FINANTSEERIMINE

- Asta Õim 2008–2010
- Katre Õim 2008–2010

finantseerimine:

- 2008 – 200 000 krooni
 - 2009 – 188 200 krooni
 - 2010 – 140 000 krooni
- kokku 528 200 krooni

EESTI FRASEOLOGISMIDE ELEKTROONILISE ALUSSÕNASTIKU (FES) LOOMINE. TULEMUSED

- FESis **20 755 eesti fraseologismi** – konventsionaalsed sõnaühendid, mille mõistmiseks ei piisa ainult keele grammatikareeglite ja sõnavara tundmisest
- FES kui **mõisteline sõnaraamat** – fraseologismid korraldatud **mõisteseoste** järgi; ühtne ontoloogiline **mõistehierarhia** (kategooriad, klassid, üldmõisted, mõisted)

TULEMUSED: FESI KATEGOORIAD

KONKREETNE

MAAILM JA LOODUS

INIMENE

KVALITEET

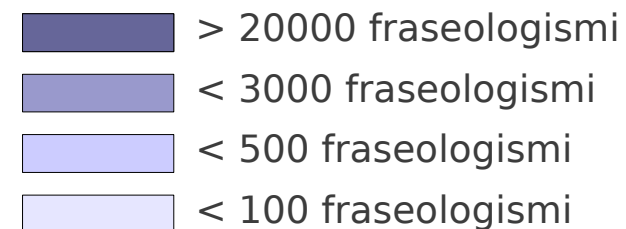
HULK JA MÄÄR

FUNKTSIONAALSED
VÄLJENDID

ÜLELOOMULIKUD
NÄHTUSED

AEG

KONKREETNE

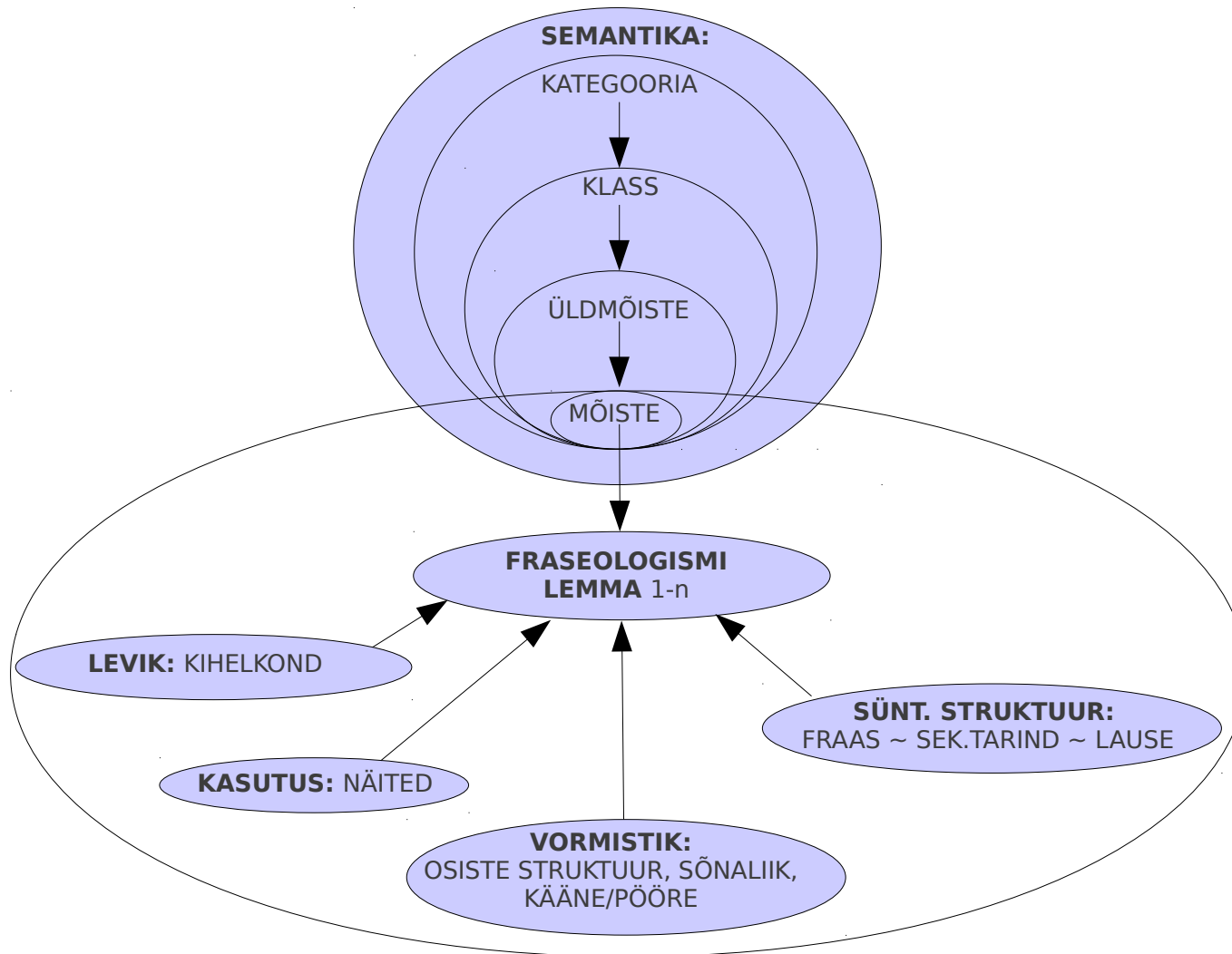

ABSTRAKTNE

TULEMUSED: FESI MÕISTEARTIKKEL

- FESi põhiüksused 1964 mõisteartiklit
- mõisteartiklites suhteliselt lähedase tähendusega fraseologismid
- 6058 polüseemilist või homonüümset fraseologismi mitmes mõisteartiklis > 26 813 tähendusüksust
- mõisteartiklis info fraseologismide üldise tähenduse, kasutuse, süntaktilise struktuuri, vormistiku, leviku kohta

TULEMUSED: FESI MÕISTEARTIKLI EHITUS

FESi MÕISTEARTIKLI OSAD (1).

FRASEOLOGISMI LEMMA

- FESis fraseologismid **lemma** kujul – tüüpjuhul kõige selgem, tavalisem ja sagedasem morfosüntaktiline kuju, millega fraseologism oma idiomaatilist tähendust ja funktsiooni aktiveerib
nt kui idiomaatilise VP peasõna
 - kindla kv ains 3. p (***saab*** *sotid sisse*) või *ma*-tegevusnimi (*joonde* ***saama***) > kasutus suhteliselt vaba
 - muus vormis (*humalavett* ***saanud***) > kasutus piiratud vormis

FESi MÕISTEARTIKLI OSAD (2). FRASEOLOGISMIDE KASUTUS

FESis näited

- selgitavad ja täpsustavad fraseologismide tähendust või osutavad fraseologismi kasutusvaldkonnale
- selgitavad fraseologismide kasutamist ning formaalset teisenemist konkreetsete kasutussündmuste käigus ja loomulikes seostes

FESi MÕISTEARTIKLI OSAD (3). FRASEOLOGISMIDE SÜNTAKTILINE STRUKTUUR

FESis fraseologismid kas

- lausega tähistatava situatsiooni komponendid (≤ 5 sõna):

- eri tüüpi fraasid: VP ***pole ristivett pähe saanud***, k.a liitsõnad: SP ***ristiinimene***
- peasõnata sekundaartarindid: *uks lahti ja sulane toas*

või

- lause kujul (> 5 sõna): *uks on siin, värava leiad isegi*

FESi MÕISTEARTIKLI OSAD (4). FRASEOLOGISMIDE VORMISTIK

- FESis fraseologismi lemma osiste struktuur (nt tüvi, järelliide, lõpp), sõnaliik ja kääne või pööre:

Kas sa saad!

kas kas+0 // _D_ //

sa sina+0 // _P_ sg n, //

saad saa+d // _V_ d, // (ESTMORF)

- paljud murdesõnad on morfoloogiliselt analüüsimata; käsitsi ühestatud lemma vormistiku kirjelduses võib olla eksimusi

FESi MÕISTEARTIKLI OSAD (5). FRASEOLOGISMIDE LEVIK

- FESis esitatakse fraseologismide leviku piirkond **kihelkondade** kaupa
- FESi alusandmete kogumine ei ole olnud kuigi süsteemne, mistõttu fraseologismide kasutussagedust ei näidata, fraseologismide levikuandmeid ja näiteid üksteisega ei seota